

Utveckling av ett effektivare arbetarskyddssamarbete i kommunen

Under avtalsperioden 2007–2009 bildade kommunsektorns avtalsparter en gemensam arbetsgrupp som skulle lägga fram välmotiverade åtgärdsförslag för att förbättra resultaten i arbetarskyddssamarbetet, stärka arbetarskyddschefens arbetsgivarställning och utveckla arbetarskyddsfullmäktigenas ställning och verksamhetsförutsättningar. Arbetsgruppen blev klar med sin uppgift i november 2009.

Våren 2009 utredde arbetsgruppen hur väl arbetarskyddssamarbetet fungerar genom en enkät som skickades till kommunerna och samkommunerna. Enligt enkätresultaten arbetade arbetarskyddsfullmäktigena mest med frågor som gällde inomhusluften, inspektioner, osakligt bemötande och trakasserier, identifiering av faromoment, riskbedömning och arbetsklimatfrågor. Utöver detta skötte arbetarskyddskommissionerna frågor i anknytning till arbetshälsan i allmänhet och följde upp sjukfrånvarofallen. Ett sammandrag av enkäten finns på Kommunala arbetsmarknadsverkets webbsidor www.kommunalarbetsgivarna.fi -> Työelämän kehittäminen och på respektive organisationers webbsidor.

Arbetsgruppen har utarbetat rekommendationer utifrån de praktiska åtgärderna för utveckling av arbetarskyddsverksamheten. Med arbetarskyddsverksamhet avses i detta sammanhang både arbetarskydd och arbetarskyddssamarbete (se närmare Terminologi). Rekommendationerna baserar sig på arbetarskyddsfullmäktigenas och arbetarskyddschefernas utvecklingsförslag i enkäten. Utöver åtgärdsrekommendationerna har arbetsgruppen utarbetat en mall för utvärdering av arbetarskyddsverksamhetens resultat (bilaga1). Det är meningen att kommunerna och samkommunerna ska utnyttja åtgärdsrekommendationerna och utvärderingsmallen när de utvecklar och utvärderar sin arbetarskyddsverksamhet.

Utvecklingen av arbetarskyddsverksamheten utgår från att betydelsen och nyttan av en välfungerande verksamhet och arbetarskyddsansvaret beaktas på alla nivåer i organisationen. De kommunala beslutsfattarna har en viktig roll i tryggheten av verksamhetsförutsättningarna. Ledningen och cheferna ska sköta arbetssäkerheten och den allmänna ledningen av arbetarskyddsverksamheten.

Också de anställda har en aktiv roll när det gäller säkerheten på arbetsplatsen: varje anställd sörjer för sin egen likaväl som de andra anställdas säkerhet och hälsa med de medel som står till förfogande.

Arbetarskyddet är en del av den strategiska ledningen av personalresurserna. En välfungerande arbetarskyddsverksamhet stöder arbetshälsan och längre yrkeskarriärer inom kommunsektorn.

Kommunala arbetsmarknadsverkets publikation *Samarbete och arbetslivsutveckling* (2009) innehåller den kommunala sektorns avtal och rekommendationer om resultatutveckling, personalledning, arbetshälsa, samarbete och kompetensutveckling.

Rekommendationer för utveckling av arbetarskyddsverksamheten

Parterna rekommenderar följande praktiska åtgärder för arbetsplatserna som till stor del baserar sig på de utvecklingsförslag som framfördes i utredningen:

- Arbetarskyddsverksamheten ska utvecklas kontinuerligt och planmässigt. Av utredningen framgår att det i arbetarskyddskommissionernas arbete har funnits brister på många ställen. Det är viktigt att
 - arbetarskyddskommissionen utarbetar mål och en verksamhetsplan för sin verksamhet under mandatperioden
 - arbetarskyddskommissionens sammanträder regelbundet
 - arbetarskyddskommissionen utvärderar sin egen verksamhet till exempel i enlighet med bilaga 1
 - om arbetarskyddskommissionen och samarbetsorganet har slagits ihop, vidtas åtgärderna ovan i det sammanslagna organet
- Arbetarskyddsaktörernas sakkunskap utnyttjas bättre än förr i linjeorganisationens verksamhet. Arbetarskyddsfullmäktigen och/eller arbetarskyddschefen kan kallas till arbetsplatsmöten för att diskutera aktuella arbetarskyddsfrågor. Frågorna bör med jämna mellanrum behandlas under arbetsplatsmöten eller motsvarande möten.
- Nätverkssamarbete med till exempel grannkommunerna ger ett nyttigt utbyte av erfarenheter för den egna arbetarskyddsverksamheten.
- Samarbetet och informationsförmedlingen förbättras i hela organisationen med de ordinarie arbetarskyddsaktörerna, arbetarskyddschefen och arbetarskyddsfullmäktigena, liksom med företagshälsovården. Av utredningen framgår att kontinuerliga dialoger och diskussioner med olika aktörer behövs, till exempel i form av regelbundna möten.
- Arbetarskyddsarbetet följs upp och utvärderas genom bland annat arbetsklimatutredningar, personalrapporter och rapporter från företagshälsovården.
- Ledningens och de närmaste chefernas medvetenhet om arbetarskyddet utökas genom en god introduktion och mångsidig utbildning.
- Arbetarskyddschefen företräder arbetsgivaren. När arbetarskyddschefen utses ska vikt fästas vid personens ställning på arbetsplatsen och en person i lednings-/chefsställning bör ges företräde.
- I arbetarskyddskommissionen lönar det sig att regelbundet ge akt på utbildningsutbudet inom området och se till att kommissionsmedlemmarna deltar lika mycket i utbildningen. Arbetarskyddsutbildning erbjuder bland andra Arbetarskyddscentralen (www.ttk.fi) och organisationerna.
- Arbetarskyddscheferna sporras att delta i utbildningar eftersom arbetarskyddscheferna måste ha ett stort kunnande i frågor som gäller utveckling av arbetslivet och arbetsplatserna och i grundläggande ledarskapsfrågor.
- För hela personalen ordnas mer och effektivare gemensam utbildning i arbetarskyddsfrågor.

- Introduktionen i arbetarskyddsfrågor effektiveras för hela personalen med beaktande av också studerande och praktikanter. Också arbetarskyddsfullmäktigen tas med i utarbetandet av anvisningar och verksamhetsprinciper för introduktionen.
- Arbetarskyddsaktörernas verksamhetsförutsättningar säkerställs, bland annat genom att tillräckligt med tid reserveras för dem och genom att de har fungerande arbetsredskap och funktionella arbetsrum.
- Stöd och anvisningar för arbetarskyddsaktörerna finns på webben. Besök till exempel Databanken för arbetarskydd på www.tyosuojelutietopankki.fi, Arbetshälsoinstitutet på www.ttl.fi, www.kommunarbetsgivarna.fi > arbetslivsutveckling/ arbetarskydd, organisationernas egna sidor eller Arbetarskyddscentralen www.ttk.fi

Åtgärder på central nivå för utveckling av arbetarskyddsverksamheten

Kommunala arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadsparterna har kommit överens om att vidta gemensamma åtgärder för att i de kommunala organisationerna lyfta fram lagstiftningen, avtalen och rekommendationerna om arbetarskydd och arbetarskyddssamarbetet. Målet är att betona arbetarskyddsverksamhetens betydelse i främjandet av strategisk personalledning, resultat och arbetshälsa.

Parterna sammanställer och förmedlar information om god praxis och verksamhetsmallar inom arbetarskyddssamarbetet och arbetarskyddet, bland annat verksamhet som gäller arbetarskyddsombud och arbetarskyddspar.

KA ger anvisningar om bland annat utbildning för arbetarskyddschefer, fördelningen av arbetarskyddsansvaret, ledningens stöd till arbetarskyddscheferna, utnyttjande av arbetarskyddschefens sakkunskap och tidsanvändningsfrågor.

KA har utökat den interaktiva informationen med arbetarskyddscheferna om arbetarskyddet.

Parterna fortsätter att stödja dessa åtgärder som stöder arbetarskyddssamarbetet och uppföljningen av hur åtgärdsrekommendationerna utfaller.

Terminologi

Arbetssäkerhet

Arbetsmiljön med tanke på de anställdas säkerhet och hälsa. Helhetssäkerhet är ett måltillstånd där inga olycksfall sker i arbetet, i trafiken, i hemmen eller under fritiden. Arbetssäkerhet är en del av organisationens säkerhet, det vill säga hantering av allt som har med organisationens säkerhet att göra. (Källa: Arbetarskyddsordlista. Arbetshälsoinstitutet 2006)

Arbetshälsa

Det finns flera olika definitioner och synsätt som beskriver arbetshälsa. Läs Riktlinjer och god praxis för arbetshälsa – rekommendation för kommunsektorn 2007. Nedan anges några aktuella definitioner:

Arbetshälsa innebär att arbetet är meningsfullt och löper bra i en trygg arbetsmiljö och arbetsgemenskap plats som främjar hälsan och yrkeskarriären. (Arbetshälsoinstitutet 2009)

Med arbetshälsa avses ett tryggt, hälsosamt och produktivt arbete som yrkeskunniga anställda och arbetsenheter utför i en organisation som har en bra ledning. De anställda och arbetsenheterna upplever att arbetet är meningsfullt och givande och anser att arbetet stöder deras livsbalans (Arbetarskyddscentralen 2009).

Arbetarskyddsverksamhet på arbetsplatsen

Arbetarskyddet ingår som en del i den strategiska ledningen av personalresurserna. Syftet är att med hjälp av en lednings- och verksamhetspraxis som utgår från en planmässig personalstrategi med betoning på hälsan utveckla hälsan och säkerheten i arbetet och arbetsmiljön, personalens välbefinnande i arbetet och ett arbetsliv som ger hållbara resultat. (Kommunalt avtal om arbetarskyddssamarbete 2008)

Lagstadgad verksamhet som innebär att arbetsmiljön ordnas så att den är trygg och hälsosam för de anställda. Samtidigt beaktas i så stor utsträckning som möjligt utvecklingen av arbetet och säkerställandet av arbetsresultatet. Arbetsgivaren är skyldig att sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet. Arbetarskyddet på arbetsplatsen utgår från riskidentifiering, riskbedömning och hälsofrämjande verksamhet. (Arbetarskyddsordlista. Arbetshälsoinstitutet 2006)

Arbetarskyddssamarbete

Samarbete mellan arbetsgivaren och arbetstagarna för att främja arbetarskyddet i enlighet med författningarna. Avsikten med arbetarskyddssamarbetet är att öka de anställdas möjligheter att påverka arbetarskyddet på sin arbetsplats. (Arbetarskyddsordlista. Arbetshälsoinstitutet 2006)

Arbetsgivares och arbetstagares samarbete som syftar till att främja växelverkan mellan dem och göra det möjligt för arbetstagarna att delta i och påverka behandlingen av ärenden som gäller säkerheten och hälsan på arbetsplatsen. (Lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen 44/2006)

Arbetarskyddssamarbetet är både ett direkt och representativt samarbete. Ett ärende som gäller en enskild arbetstagarare behandlas mellan arbetstagararen och chefen. Direkt samarbete är också att frågor som omfattas av samarbetsförfarandet behandlas till exempel på ett arbetsplatsmöte. I ett representativt samarbetsorgan behandlas övergripande och allmänna personalfrågor som omfattas av samarbetsförfarandet.

Arbetarskyddschefens, arbetarskyddsfullmäktigens, arbetarskyddsombudets och arbetarskyddskommissionens verksamhet är ett representativt arbetarskyddssamarbete.

Om arbetarskyddskommissionen och samarbetsorganet har slagits ihop, är detta sammanslagna organ ett forum som behandlar den kommunala organisationens arbetarskydds- och arbetshälsofrågor på bred basis.

Bilaga :